

FRIVILLIGHETSPLAN NORDRE LAND KOMMUNE 2023-2030

Vedtatt i kommunestyret 11.mai 2023

INNHold

1.	Innledning.....	4
2.	Planarbeidet	5
2.1	Grunnlaget for planarbeidet.....	5
2.2	Målsetning.....	5
2.3	Organisering og gjennomføring av prosessen.....	6
3.	Frivillig sektor	6
3.1	Definisjoner	6
3.2	Frivillig sektor i en nasjonal kontekst	7
4.	Status frivilligheten i Nordre Land.....	9
4.1	Frivillighetens omfang	9
4.2	Tilskuddsordninger pr. 2023.....	9
4.3	Status på lokalleie.....	10
4.4	Status på samarbeid mellom kommunen og frivilligheten	12
4.5	Nordre Land Frivilligsentral	14
5.	Innspill fra lag og foreninger.....	15
5.1	Innspill fra møter med lagene	15
5.1.1	Utfordringer som lagene pekte på	16
5.2	Innspill fra dialogmøte i Lokverkstedet	17
5.2.1	Tiltak som ble foreslått for å styrke frivilligheten:	17
	Samarbeid, informasjon og koordinering:.....	17
	Rekruttering av frivillige	17
	Markedsføring av aktivitet og arrangement	18
	Praktisk bistand og hjelp.....	18
	Synliggjøring	18
5.2.2	Oppgaver og roller for frivillighetssentralen?	18
5.2.3	Områder som frivilligheten kan bidra til å løse samfunnsoppgaver sammen med kommunen?.....	19

5.3	Oppsummering av innspill.....	19
6.	Overordnede prinsipper – frivillighetspolitikk i Nordre Land.....	19
6.1	Frie og villige.....	20
6.2	Utvikling av en helhetlig politikk	20
6.3	Rammebetingelser	20
6.4	Frivilligsentralen	20
6.5	Kommunens arbeid med frivillighet	20
6.6	Samarbeid og samskaping	20
6.7	Koordinering	21
6.8	Kompetansebygging	21
6.9	Synliggjøre frivillighetens bidrag	21
7.	Handlings- og tiltaksplan 2023/2024.....	22
7.1	Gratis lokalleie for lag og foreninger	22
7.2	Styrking av Frivilligsentralen.....	22
7.3	Styrking av BUA	22
7.4	Årlige dialogmøter – med frivilligheten.....	22
7.5	Forutsigbarhet i rammebetingelser og tilskudd	23
7.6	Synliggjøring – kommunikasjon.....	23
7.7	Styrking av kommunens innsats og samarbeid med frivilligheten.....	23
7.8	Markedsføring av arrangementer	23
7.9	Digitale verktøy - kompetansebygging	24
7.10	Søknadsverksted.....	24

1. Innledning

Frivillighet og deltagelse i frivillige organisasjoner skaper engasjement, identitet, fellesskap og mening for veldig mange mennesker. I frivilligheten finnes kunnskap, interesse og engasjement innenfor mange ulike områder og grupperinger. I tillegg til alt frivillig arbeid gir enkeltmennesket, har det også mange positive ringvirkninger som virker ut i lokalsamfunnet, miljøet og hele kommunen. En sterk frivillig sektor vil bidra til å styrke folkehelsen samlet, ved sitt bidrag til andre, og som meningsfull aktivitet for den frivillige.

En aktiv og frivillig sektor er grunnleggende for et levende og framtidsrettet lokalsamfunn. Frivilligheten har en verdi i seg selv, og en sektor med bred deltagelse og mangfoldige aktiviteter er et mål i seg selv. Å støtte opp om en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet har derfor egenverdi.

Nordre Land kommune er rik på frivillighet. Det finnes mange store og små lag og foreninger som hver dag gjør en uvurderlig innsats for lokalsamfunnet. I tillegg er det også en stor frivillig innsats som legges ned utenfor de tradisjonelle lagene og foreningene, av enkeltpersoner som har et hjerte for å bidra og hjelpe andre.

Frivillige som bidrog i pandemihåndteringen.

Planprosessen har også vist at det er et stort engasjement for å bedre både samarbeid, koordinering, synliggjøring og vilkår for frivilligheten. Det bør også være potensiale for å øke den frivillige deltagelsen.

Pandemien medførte store midlertidige endringer i folks vaner. Dette påvirket åpenbart frivilligheten under pandemien, men også i etterkant sliter en del lag og foreninger med redusert medlemstall og aktivitet. Hvor stor denne utfordringen er lokalt vites ikke, men også her rapporteres det om redusert aktivitet etter pandemien. Særlig utsatt er ungdom, som «mistet» to år med normal aktivitet, og har lagt seg til andre vaner på fritiden enn det de kanskje ellers hadde gjort. Uønsket innaktivitet og utenforskap kan bli resultatet. Ungdom blir derfor en spesielt viktig gruppe å legge til rette tiltak for med tanke på frivillig deltagelse.

2. Planarbeidet

2.1 Grunnlaget for planarbeidet

I planstrategien for 2020-2023, ble det vedtatt at det skulle utarbeides en plan for Kultur og frivillighet. Opprinnelig var det planlagt at arbeidet skulle startes opp 1. kvartal 2021 og ferdigstilles 3. kvartal 2021. På grunn av koronapandemien og for lite kapasitet ble ikke planarbeidet startet opp før høsten 2022. Planarbeidet ble avgrenset til frivillighet og frivillig arbeid, og ikke den kommunale kulturaktiviteten i egenregi, utover det som naturlig hører med inn under samarbeid mellom kommunale kulturenheter og frivilligheten.

Kommuneplanens visjon er: «Ekte landsbyliv og levende grender med åpenhet, nærhet og skaperglede» Visjonen handler om å skape bolyst og livsglede i Nordre Land. Det står videre i kommuneplanen at: «Nordre Land skal opprettholde og helst øke folketallet ved å være en attraktiv kommune for bosetting, med gode kommunale tjenester og attraktive arbeidsplasser med nærhet til naturen, kultur og opplevelser. Innbyggere og besøkende skal oppleve oss som rause, åpne og inkluderende. Vi skal ha rom for den enkeltes engasjement og skaperglede innenfor arbeidsliv og frivillighet.»

2.2 Målsetning

Målet er å lage en frivillighetsplan som:

- Avklarer Nordre Land kommunes frivillighetspolitikk, herunder mål og retning for frivilligsentralen og BUA.
- Legger til rette for å videreføre og øke frivillig innsats om skaper aktivitet, og bidrag til lokalsamfunnet og for den frivillige selv.
- Foreslår tiltak som kan styrke frivillig innsats, og som kan møte de behov og muligheter som frivilligheten selv peker på

2.3 Organisering og gjennomføring av prosessen

Hovedutvalg for helse, oppvekst og kultur vedtok prosjektplan, og oppstart av planarbeidet i oktober 2022.

Planen skal ha en generell del, og en tiltaksdel, tiltaksdelen rulleres årlig i forbindelse med handlingsplan/økonomiplanprosessen og innarbeides som tiltak i disse planene for årene framover.

Hovedutvalget var styringsgruppe, og det ble satt ned en prosjektgruppe med administrative ressurser fra utviklingsenheten, kulturkontoret, frivilligsentralen og tjenesteutvikling 24+. Målsetningen var å vedta planen i kommunestyret april/mai 2023.

Det ble lagt opp til en bred medvirkningsprosess, der rådene var referansegrupper. Prosessen skulle være preget av tett dialog med, og involvering av frivilligheten.

Det har vært flere drøftinger i rådene, både i elderrådet, ungdomsrådet og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Hovedutvalget og formannskapet er orientert om innholdet og framdrift i prosessen, og har kommet med innspill.

Kartlegging av aktivitet og omfang på frivillig arbeid i dag er viktig for et godt kunnskapsgrunnlag. Dette gjelder også i hvilken grad kommunale tjenester samarbeider med frivillige. Hvilke utfordringer og muligheter finnes, og hvilke tiltak er det ønskelig å sette i verk.

En sentral del av medvirkningsprosessen har vært møter med mange lag og foreninger, både enkeltvis og samlet. Likeså har møtene med kommunale enheter frambrakt viktig informasjon om dagens status, og framtidige muligheter for utvidet samarbeid/samhandling med frivilligheten.

Det ble lagt til rette for muligheten til å komme med digitale innspill, og ikke minst ble det arrangert et åpent dialogmøte på Lokverkstedet med svært god deltagelse, der 70 personer deltok. Det ble lagt fram mange gode innspill etter gruppearbeidet, og diskusjon i plenum på dette møtet.

3. Frivillig sektor

3.1 Definisjoner

Frivillighet Norge definerer frivillig virke som virksomhet, som for det vesentligste er basert på frivillige gaver/innsamlede midler og/eller frivillig tidsbruk, og som har et ikke-kommersielt formål.

Definisjonen vektlegger at frivillig arbeid innebærer at tjenesten eller aktiviteten blir foretatt uten at det utbetales lønn. I tillegg må tjenesten eller aktiviteten være til fordel for samfunnet, miljøet, eller andre enn nære slektninger eller personer som kan regnes til egen husholdning.

Frivillighet Norge definerer frivillige organisasjoner slik i sin frivillighetspolitiske plattform 2019-2023:

En frivillig organisasjon:

- er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.
- baserer en vesentlig del av driften på medlemskontingenter, gaver, innsamlede midler og/eller frivillig arbeidsinnsats.

En frivillig organisasjon kan være:

- en forening (lag, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon) med medlemmer og demokratisk oppbygging, eller
- en stiftelse eller ideelt aksjeselskap som ikke deler ut midler eller som bare foretar utdelinger til frivillig virksomhet, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.

3.2 Frivillig sektor i en nasjonal kontekst

Frivilligheten i Norge bidro med 142 000 årsverk i de frivillige organisasjonene i 2020, (kilde Frivillighetnorge.no). 58% av befolkningen har gjort frivillig arbeid i løpet av det siste året, (frivillighetsbarometeret 2022). Det er et høyt tall, men er en nedgang som sees i sammenheng med pandemien. 78% av befolkningen er medlem i minst en organisasjon. Frivillig arbeid bidro med en verdiskapning tilsvarende 78 milliarder kroner i 2018. (kilde SSB).

Frivillighet Norge og KS har signert en plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor. Her blir det blant annet presisert at kommunen og frivilligheten har ulike roller:

“Kommunen har ansvaret for frivillighetspolitikken og for å tilrettelegge for dialog med frivilligheten. Frivillig sektor må bidra til utvikling av lokalmiljøet”. I tillegg blir det lagt vekt på at man er likeverdige parter, og at man må møte hverandre med tillit. Avtalen beskriver hvilket grunnlag samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten bør bygge på, og partene anbefaler at det etableres samarbeidsplattformer på lokalt nivå.

Frivillighet Norge gjennomfører årlig en undersøkelse som kalles frivillighetsbarometeret.

<https://www.frivillighetnorge.no/rapport/frivillighetsbarometeret/frivillighetsbarometer-2022/>

Studien kartlegger noen forhold knyttet til adferd, holdninger og interesser i frivilligheten. Mange av

utfordringer og tiltak som er pekt på i prosessen lokalt kan vi kjenne igjen her, og finne interessante tall for. Svært mange svarer at motivasjon for å drive frivillig arbeid er knyttet til å være til nytte og bidra i samfunnet. Undersøkelsen viser også at ikke alle som ønsker å bidra, faktisk blir spurt. Dette underbygger hvor viktig aktivt arbeid sammen med frivilligheten kan bidra til vekst og utvikling.

Flere stortingsmeldinger og offentlige utredninger har pekt på at frivilligheten kan bidra til å løse samfunnsutfordringer innen blant annet folkehelse, omsorg, beredskap kultur og inkludering. For at

frivilligheten skal kunne bidra mer, må kommunen legge til rette for et godt samarbeid på frivillighetens premisser.

Frivilligsentraler – i mange kommuner er det etablert Frivilligsentraler, og i flere kommuner er det også opprettet flere sentraler. De har en svært mangfoldig drift og organisering, og har mange ulike oppgaver og ansvar, som avhenger mye av lokale forhold, tradisjon og kultur.

Det er 488 Frivilligsentraler i drift i Norge i dag, fordelt på

322 kommuner. I 2016 ble den landsdekkende interesseforeningen, Norges Frivilligsentraler (NFS) opprettet. NFS sin visjon er: Sammen skaper vi gode og inkluderende lokalsamfunn, og slagordet er: Møte mellom mennesker.

NFS definerer en frivilligsentral slik: Frivilligsentraler er mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivarettatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag & foreninger og kommune.

4. Status frivilligheten i Nordre Land

4.1 Frivillighetens omfang

Frivilligheten i Nordre Land er stor og mangfoldig. På Nordre Land kommune sin hjemmeside ligger en lenke til oversikt fra foreningsregisteret i Brønnøysund som viser at det er registret ikke mindre enn 157 lag i foreningsregisteret. I tillegg kommer lag som går over kommunegrensene, og som dermed ikke nødvendigvis er registrert i vår kommune. Det er et bredt spekter, alt fra idrettslag, kultur, helse- og humanitære foreninger, velforeninger, nærings- og interesseforeninger, pensjonistforeninger, hytteforeninger, og politiske partier. Frivillig innsats utenom lag og foreninger kommer i tillegg, dette er også en stor og betydelig innsats som legges ned her.

Kunnskapsgrunnlag er innhentet ved å gjennomføre flere møter med frivilligheten, og det har vært et åpent dialogmøte med god

deltagelse. Mange lag har også informasjon om sin organisasjon og aktivitet tilgjengelig på nettet.

4.2 Tilskuddsordninger pr. 2023

Tabellen under viser oversikt over tilskuddsmidler for 2023. Bevilgningene fra 2022 er videreført, og økt med 100 000,- som skal gå til reduksjon halleie, og økt med 40 000,- som et øremerket tilskudd til Mental Helse.

Tilskuddsordning	Fordeling/kriterier	Budsjett 2023
Kommunale tilskudd:		
Egne arrangementer	Egne arr. og kommunal egenandel i Den kulturelle skolesekken (DKS)	98.000
Feiring 1. og 17. mai	Fordeling etter erfaringstall (søknad) 1. og 17. mai-komiteene	75.000
Kor og korps	Fordeling på grunnbeløp, medlemstall, oppdrag 1. og 17. mai	60.000

Kulturmidler (drift I og f) - almennkultur	Fordeling etter medlemstall med prioritering av medlemmer under 18 år	100.000
Andre tiltak	Tilskudd kulturtiltak etter søknad, fortløpende søknadsfrist	40.000
Grendehusfondet	Avkastning av fond, vedlikehold av lagseide grendehus (ikke idrett)	12.000
Kulturmidler (drift I og f) -idrett	Fordeling etter medlemstall med prioritering av medlemmer under 18 år	100.000
Drift idrettsanlegg	Prosentvis fordeling på grunnlag av netto driftsutgifter til idrettsbygg/anlegg	100.000
Skiløyper	Etter søknad, fordelingsnøkkel med prioritering av løypemaskinpreparerte løyper	600.000
Arrangementsstøtte	Fordeling på egne og andres arrangementer etter søknad, vedtatte kriterier	200.000
Tilskudd til Røde Kors	Avtale - bistand med tjenester til flyktninger	70.000
Redusert halleie	Nytt tilskudd for budsjett 2023	100.000
Tilskudd Mental Helse	Nytt tilskudd for budsjett 2023	40.000
Sum		1.595.000
Statlige tilskudd:		
Spillemidler DKS - kultursekken	Beløp fastsatt av fylkeskommunen, intern prioritering av lokale produksjoner	114.000
Spillemidler DKSS - spaserstokken	Beløp fastsatt av fylkeskommunen, intern prioritering via lokale samarbeidspartnere	47.000
Spillemidler idrettsanlegg	Fordeling av fylkeskommunen etter søknad og tilgjengelige midler	0
Sum		161.000

Det statlige tilskuddene som er i tabellen over, forvalter og fordeler kommunen. I tillegg til kommunale tilskudd finnes også en del statlige tilskudd som frivillige organisasjoner kan søke om. En samlet oversikt finnes på dette nettstedet: <https://tilskudd.dfo.no/> Mange foreninger har også søkt og fått støtte fra ulike stiftelser og andre kilder. Noen lokale bedrifter bidrar med gaver og sponing av aktivitet.

4.3 Status på lokaleie

Kommunestyret har vedtatt leiesatser for leie av flere kommunale lokaler, kinosal, idrettshaller, svømmehall og Lokverkstedet. Satsene avhenger av om det er en forening eller om det er en privat aktør/arrangør, eller om det er utleie til et privat lag.

Prisene som er vedtatt for lag og foreninger kan oppsummeres slik:

Kinosalen (for foreninger)	kr. 240/2.400 pr. øving/arrangement
Lokverkstedet (for foreninger)	kr. 240/2.400 pr. øving/arrangement
Idrettshaller	kr. 230 pr. time
Svømmehaller	kr. 730 pr. time
Opplæringsbasseng/Torpa	kr. 350 pr. time
Gymsal og andre rom på skole	kr. 100 pr. time
Dansesal	kr. 150 pr. time
Ekstraordinær tilrettelegging, rydding/renhold m.m	kr. 400 pr. time

Ikke alle kommunale lokaler er med i oversikten, og noen møterom og andre lokaler lånes ut gratis til lag og foreninger. Dette gjelder for eksempel møterom på Rådhuset som politiske partier låner gratis. Ingen som bruker Frivillighetssentralens lokaler på stasjonen, betaler noe i lokalleie. Unntatt fra husleie er også arrangementer i regi av «Livsglede for eldre» som foregår i Lokverkstedet. Kommunale arrangementer betaler heller ikke intern husleie for bruk av lokaler. Det kreves heller ikke betaling fra lag og foreninger som bruker lokaler på Landmo eller Korsvoll. Det er vedtatt satser for leie av skolerom, men her er det nok også litt ulik praksis, da noen ikke betaler leie. Noen lokaler lånes ikke ut til lag og foreninger, slik som Kommunestyresalen og Parken sine lokaler.

Også «markedsføringen» av muligheten til leie av lokaler, og måten lokalene bookes på varierer. Kulturkontoret organiserer utleie av kinosalen, eiendomsavdelingen tar hånd om utleie av Lokverkstedet, mens andre lokaler i stor grad forvaltes av lokalenes ordinære brukere, det vil si kommunens aktuelle tjenester/avdelinger/enheter. Dette fører også til ulik tilgang til, og informasjon om mulighet for bruk av lokaler.

Det er ulik praksis og pris for leie av kommunale lokaler til frivillig virksomhet Dette er et utfordrende område som det bør ryddes opp i. Det må sikres likebehandling og enhetlig praksis for lån av lokaler til lag og foreninger. Et alternativ er innføring av gratis utlån av lokaler til frivillig virksomhet. Dette kan gjelde alle lokaler, eller at noen bestemte lokaler unntas fra gratis husleie.

Innføring av gratis utlån av lokaler til frivillig virksomhet vil evt. være et viktig signal til lag og foreninger om at kommunen verdsetter frivillig arbeid, og et betydelig virkemiddel kommunen kan velge å bruke for å oppfordre til økt frivillig aktivitet.

I tillegg til tapte inntekter fra lokalutleie, kan gratis leie påføre kommunen økte kostnader i form av økt vedlikehold, strøm, rydding og renhold. Det er derfor et relativt omfattende tema og ta stilling til.

Unntaket kan gjelde for eksempel idrettshaller, svømmehaller og Lokverkstedet. Begrunnelsen for dette er at dette er store lokaler som krever mer økning i driftskostnader dersom de er i bruk. En kan anta at gratis utlån vil i noen grad kunne føre til økt bruk, som i seg

selv er positivt, men som samtidig vil påføre kommunen også økte driftskostnader.

Et annet moment som kompliserer spørsmålet om gratis utlån, er forholdet til frivillige lag og foreninger som eier/driver egne lokaler og leier ut disse til annen frivillig virksomhet. Kommunens praksis vil trolig påvirke markedet, og det er en viss fare for at gratis utlån av kommunale lokaler i verste fall kan bidra til dårligere økonomi for lag som leier ut lokaler.

Informasjon om muligheter for leie, og tilgjengeliggjøring av booking-muligheter bør på plass. Det bør også tilrettelegges for enkel administrasjon av utlånet, det anbefales at det etableres/installeres hensiktsmessige nøkkelordninger i tilknytning til alle lokaler som skal lånes ut.

4.4 Status på samarbeid mellom kommunen og frivilligheten

Kartlegging av dagens samarbeid mellom kommunale tjenester og frivilligheten viser at det er muligheter for økt samarbeid. Det finnes noen områder som er godt innarbeidet, og fungerer svært godt, men det er flere områder som det er potensiale for økt samhandling.

Helse – og omsorgstjenestene har lange tradisjoner med samarbeid med frivilligheten. Det er mange lag og foreninger som bidrar til aktiviteter og underholdning både ved Landmo og Korsvold. Helse – og omsorg har definert en ansvarlig for koordinering av samarbeidet med frivilligheten og det er utarbeidet årshjul for aktiviteter. Av positive erfaringer nevnes ellers samarbeidet mellom Avdeling for Psykisk helse og rustjenesten og NAV har med Mental Helse og Røde Kors av utdeling av gaver og matkasser til jul. Når det gjelder behov framover, er det pekt på utfordringer knyttet til hjemmeboende og ensomhet, som vi har lite tilbud til i dag.

NAV/flyktningetjenesten har et godt samarbeid med Røde Kors i dag i forbindelse med tjenester til flyktninger. Det er inngått samarbeidsavtale i flere år, som beskriver hva Røde kors kan bidra med av tiltak, og hva som er godtgjørelse de mottar for dette, pr. nå 70 000,- årlig. Dette er den eneste avtalen kommunen har i dag, som avklarer forventninger og bidrag knyttet til leverte tjenester. Røde Kors har bidratt mye i bosetting av de mange flyktningene gjennom 2022. Det er også fortsatt uløste behov for oppfølging av flyktninger, i form av møteplasser og språktrening. Det er et behov for å lettere kunne formidle tilbudet frivilligheten og organisasjonslivet har også til flyktninger. Kommunen har også inngått andre samarbeidsavtaler, men disse er det ikke knyttet økonomisk bidrag til i form av et fastsatt tilskudd. Nordre Land idrettslag ved svømmegruppa driver i folkebadtilbudet på Dokka, der NLI holder badevakter/billettører, og får beholde inntektene, og får 9 timer gratis bruk av svømmehallen i retur. Likeså er det Dokka skolekorps som på dugnadsbasis driver kinokiosken.

Det er relativt lite samarbeid mellom barnehagene og skolene, og frivilligheten i dag. Det er litt samarbeid om enkelt dager/prosjekter med Bygdekvinnelagene og Helselagene. Barnehagene ønsker seg utvidet samarbeid med frivilligheten og blant annet nevnes Livsglede barnehage som et tiltak det er ønskelig å komme i gang igjen med. Av andre aktiviteter er det gitt innspill på høytlesing, være med på samlingsstund, tur/friluftsliv, snekring, mekking og det å bygge selvfølelse og respekt gjennom selvforsvarskurs for eksempel judo. Innspill på hva frivilligheten kan bidra med inn i skolene nevnes leksehjelp, bistand i biblioteket med høytlesning og aktiviteter, kantine og trygt følge til og fra skolen, og aktiviteter i friminuttene.

Kultur har kontakt med frivilligheten og samarbeider med lag/foreninger og enkeltpersoner i varierende grad om tiltak, arrangementer og informasjon. Kulturskolen har for eksempel samarbeid med musikklivet i kommunen.

BUA driftes i dag med en god del frivillig innsats fra enkeltfrivillige.

Eiendomsavdelingen har noe samarbeid med frivillige i forbindelse med arrangementer i sentrum, og ikke minst bidrar mange frivillige med vedlikehold av turstier, som i noen andre kommuner ville ha kunnet være en kommunal oppgave.

Det som beskrives fra de kommunale enhetene som utfordrende er at samhandling krever koordinering,

ressurser og engasjement, og det må avsettes nødvendig tid til samspillet. Frivillige skal tas imot på en god måte, og eventuell opplæring må gis. Offentlig og frivillig sektor har ulike, men utfyllende roller i

samfunnet og samarbeidet må baseres på at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester. Det kan bli vanskelig og uforutsigbart hvis for eksempel frivillige ikke kan møte som avtalt.

En god organisering av samarbeidet er viktig for at det skal oppleves positivt både for innbyggeren som mottar tjenester fra kommunen, den frivillige selv og medarbeiderne i kommunen. Tydelige rammer bør utarbeides innenfor flere områder. Ved å sette den frivillige innsatsen i system tilrettelegger man for at utfordringer identifiseres og møtes.

4.5 Nordre Land Frivilligsentral

Nordre Land Frivilligsentral ble åpnet 1991, eid av helselagene i Torpa og Nordre Land. Sentralen har hatt ulik lokalisering opp gjennom årene, og ble etter hvert etablert på Dokka stasjon. Høsten 2020 tok de daværende eierne kontakt med kommunen med ønske om at kommunen kunne overta eierskapet. Kommunestyret behandlet saken, og fra 1. januar 2022 ble Nordre Land frivilligsentral kommunalt eid. Sentralen hadde da etablert BUA, som er en sentral for gratis utlån av sports- og friluftsutstyr, som også ble en enhet under Frivilligsentralen.

Frivilligsentralen er plassert under tjenesteområde Kultur, og har en ansatt daglig leder i 100% stilling. Sentralen er finansiert ved et eget statstilskudd og kommunale midler. BUA er prosjektfinansiert fra BUF-dir i en treårsperiode, midler fra stiftelser og fra gaver/sponsing fra næringslivet som har bidratt i stor grad til innkjøp av utstyr. Det benyttes i stor grad også frivillig innsats på bemanningssiden. BUA er nå lokalisert i de gamle lokalene til Våpensmia, og er i dag åpent 2 ganger pr. uke. Endelig lokalisering, bemanning og åpningstid må avklares.

Frivilligsentralens visjon handler om møter mellom mennesker. Målet er å skape et lokalsamfunn der alle kan delta på egne premisser. Hovedmålsettingen er å styrke den frivillige innsatsen i lokalsamfunnet gjennom å yte service til organisasjoner, institusjoner og etater som benytter seg av frivillige i sin virksomhet, og de personer som ønsker å yte frivillige tjenester i hele Nordre Land kommune. Det skal være en møteplass der det er kort vei

fra ide til handling når det kommer forslag på å sette i gang lavterskel-aktiviteter. Stasjonslokalene blir brukt av flere til ulike aktiviteter, og sentralen har også bidratt til, og startet opp andre arrangementer, som Elvelangs og Livsglede for eldre.

Tilbud og treff som er på Stasjonen i dag – og andre aktiviteter som Frivilligsentralen bidrar i dag:

- *Dørstokkmila* – gå tur sammen
- Møteplass for personer som er interessert i veterankjøretøy
- Stasjonsgjengen – trekkspill interesserte møtes
- Babysang/småbarnssang – samarbeid med kirken – ulike steder
- Mental helse - tirsdagstreff og torsdagstreff - med matservering, møteplass
- Livsglede for eldre – i samarbeid med eget styre.
- Digital opplæring i smarttelefoner, nettbrett og PC – samarbeid med biblioteket

Det blir viktig å avklare og avgrense Frivilligsentralens rolle og oppgaver framover.

5. Innspill fra lag og foreninger

I arbeidet med planen er det lagt vekt på dialog og innspill fra frivilligheten, og prioriteringer av tiltak og utforming av prinsipper fra frivillighetspolitikken bygger i stor grad på ønsker fra frivilligheten.

5.1 Innspill fra møter med lagene

Det ble gjennomført møter enkeltvis og samlet mellom flere foreninger og kommunen. Hensikten var å få kartlagt lagenes aktivitet, utfordringer, muligheter og hvilke tiltak de ønsker skal med i en frivillighetsplan for å bedre vilkårene for frivillig arbeid.

Ulike organisasjoner og medlemmer og frivillige har ulik motivasjon for å delta i aktiviteten. Det blir derfor avgjørende å skille på hva som motiverer den enkelte frivillige til å bidra. Hvilke tiltak som er viktig å prioritere vil i noen grad være ulike.

Tradisjonelt innenfor for eksempel idrett og korps - er aktiviteten som drives som selve drivkraften. Det kan være egenaktivitet eller egne barns aktiviteter. Disse vil kanskje være mest motivert av å få drive den aktuelle aktiviteten, og at barna skal få lov til å ha en positiv fritid. Lagene som utøver frivillig aktivitet med dette utgangspunktet, påtar seg en stor og viktig oppgave som ikke må undervurderes. De løser sin del av samfunnsansvaret.

Helse og humanitære organisasjoner – som Røde Kors, Helselag og Mental helse, eller interesse-, religiøse og politiske organisasjoner er motivasjonen mer mangfoldig. Først og fremst er deltagelsen knyttet for at den enkelt brenner for å fremme et bestemt formål, eller et ønske om å bidra innen et område. Eller motivasjonen er også knyttet til hva den enkelte «får igjen» av fellesskap og følelsen av å være til nytte, for å være med på frivillig arbeid. I frivillighetsbarometeret (frivillighetnorge.no) for 2022 så svarer frivillige at det er ønske om å være til nytte som er største motivasjonsfaktor, bidraget til verdi for samfunnet skårer også høyt som motivasjon.

Utfordringene er litt ulike i disse forskjellige typene organisasjoner. I den første typen organisasjoner blir engasjement og deltagelse ofte knyttet til at foreldre må delta på dugnader, og som trenere og ledere, ellers ville det ikke blitt noe fotballag eller korps. Her er økonomi viktige forutsetninger for at de skal kunne drive aktivitet i stedet for dugnad, og det blir i denne type organisasjoner lagt vekt på at det viktigste er at de har gode rammebetingelser, og økonomisk bidrag slik at prisene for å være med ikke blir for høye for den enkelte og utfra hensynet til at alle skal kunne være med.

Økonomi er også viktige faktorer i andre typer organisasjoner også, men her er ofte ikke dette pekt på som en hovedutfordring. Aktiviteten vil uansett i noen grad avhenge av økonomiske rammebetingelser, men ofte er det tilgang til folk som kan bidra i verv og arrangementer viktigst. Her er ofte konkurransen knyttet til både publikum og bidragsyteres tidsbruk. Flere peker på at det er vanskeligere å rekruttere til verv enn til enkeltarrangementer. Det pekes også på at arbeid med administrative oppgaver, organisering og markedsføring av arrangement krever mye tid. Flere ønsker seg mulighet til hjelp med søknader om prosjektmidler.

De aller fleste er opptatt av at innsatsen som legges ned er samfunnsnyttig, og at synliggjøring av dette er svært viktig for motivasjon og innsats. Forutsigbarhet og rettferdighet i rammevilkår er også et tema. Mange peker på at økt samarbeid både med kommunen, og lagene mellom er positivt.

5.1.1 Utfordringer som lagene pekte på

- Rammebetingelser – må være forutsigbart.
- Lokaler og anlegg – tilgjengelighet og leiekostnader - må være likebehandling
- Rekruttering – utfordrende - særlig til verv og langvarige oppgaver for lagene.
- Tid – for de frivillige – viktig å disponere sin egen tid – frihet kontra forpliktelse
- Samarbeid med kommunen – Ønsker ett kontaktpunkt
- Koordinering av aktivitet – med andre lag og foreninger, unngå kollisjoner av arrangement – kommunen som koordinator og tilrettelegger for en frivillighetsarena.
- Markedsføring av arrangement – ett samlet sted som alle kan bruke.
- Mer tilgjengelig informasjon om hvilke lag som faktisk finnes – kontaklinformasjon og oversikt.
- Søknader – trenger hjelp til å få vite om ordninger og med å skrive søknader.
- Noen kan ikke bruke digitale verktøy og plattformer – mange forskjellige folk som er med i frivilligheten – ulik kompetanse og kunnskap.

- Viktig at alle blir sett og satt pris på. Motivasjon for frivillighet er ofte knyttet til å føle seg nyttig, og ha meningsfulle oppgaver.
- Fornyelse av arbeid i styret – og laget, for lite nytenking
- Involvering av medlemmer, inkludering av alle som deltar. Drive godt organisasjonsarbeid.
- Har alle familier råd til å delta? Det koster å drive med idrett, kultur og andre aktiviteter, hva med de som ikke kan betale for seg. Finnes mulige støtteordninger?
- Hva med inkludering og integrering av flyktninger og andre grupper, som mennesker med nedsatt funksjonsevne, hvordan klarer organisasjonene å inkludere alle?
- Frivillighet er ikke betalte oppdrag – men det kan inngås samarbeidsavtaler mellom kommunen og organisasjoner som avklarer forventninger og oppgaver.
- Frivilligheten kan gjerne bidra til å hjelpe kommunene med ulike oppdrag – men det må være klare bestillinger – så kan de vurdere om de kan/vil bidra.

5.2 Innspill fra dialogmøte i Lokverkstedet

Møtet var godt besøkt det kom fram mange gode innspill på spørsmålene som ble stilt:

- Hvilke tiltak mener dere er viktigst for å styrke frivilligheten?
- Hvilke oppgaver og roller skal frivillighetssentralen ha framover?
- Er det noen områder som frivilligheten kan bidra til å løse samfunnsoppgaver sammen med kommunen?

5.2.1 Tiltak som ble foreslått for å styrke frivilligheten:

Samarbeid, informasjon og koordinering:

Det ble pekt på behov for mer samarbeid på tvers, og ikke minst med kommunen. En kontaktperson i kommunen for frivilligheten er et ønske. Kommunen bør også være behjelpelig med koordinering, og lage en kalenderoversikt for arrangementer slik at foreninger kan unngå kollisjoner med arrangementstidspunkter, og enklere samarbeide om aktiviteter. Det bør være en nettside med oversikt over lokaler. Direkte informasjon på e-post om relevante saker for frivilligheten.

Rekruttering av frivillige

Rekruttering av frivillige til verv og aktiviteter er en hovedutfordring. Foreningene ønsker hjelp til å vise verdien av hva de gjør, og hvor givende det er å delta i frivillig arbeid. Det sosiale aspektet, samhørigheten og fellesskapet må synliggjøres. Viktig å tilrettelegge for generasjonsskifter, med skoloring av nye, fadderordninger og felles forum for ferske i frivilligheten. Bistå med å bygge gode organisasjoner. Alle lag og foreninger kan ha et felles møte i forhold til rekruttering. Kan det arrangeres en frivillighetsdag på skolene?

Markedsføring av aktivitet og arrangement

Kommunen kan være behjelpelig med å koordinere og informere om aktivitet, og bør være med på å dele arrangementer til lag og foreninger. Bolyst-siden kan gjøres til en attraktiv nettside med god informasjon. Den må være enkel å bruke for innlegg og brukere. Bedre informasjon om hvilke lag og foreninger som finnes og hva de driver med.

Praktisk bistand og hjelp

Foreninger trenger å få informasjon om hvilke støtteordninger som finnes, og hjelp til å skrive søknader. Noen har behov for hjelp til kontortjenester og kompetansebygging i bruk av digitale verktøy. Noen trenger en fysisk møteplass, og gratis lokalleie.

Synliggjøring

Synliggjøring av frivilligheten er veldig viktig, og alle er viktige. Alle må bli sett, invitert og inkludert. Det bør være en årlig samling for å hedre og ivareta frivilligheten. I frivilligregisteret må alle vises.

5.2.2 Oppgaver og roller for frivillighetssentralen?

Det var ulike tanker og forslag til hva frivilligsentralen skal ha slags oppgaver og roller framover. Innspillene gikk i flere retninger, men mange var opptatt av Frivilligsentralen som et nav for frivilligheten, og et kontaktpunkt. Dette gjelder for kontakt med kommunen og lagene mellom. Det ble

også pekt på sentralen som en mulighet for å formidle kontakt mellom de som trenger hjelp, og de som kan bidra. Det fysiske møtestedet er viktig, og lavterskeltilbud for ulike grupper bør videreføres. Bemanning og tilgjengelighet for direkte kontakt ble vektlagt, og at vi må ta vare på de gode arrangementene som er nå, og hjelpe nye initiativ i gang. Sentralen kan være et sted for å hente og formidle informasjon om og til frivilligheten, praktisk bistand til foreninger var et moment som var framme. Samlokalisering med andre kommunale

tjenester ble nevnt. (foto: Oppland arbeiderblad)

5.2.3 Områder som frivilligheten kan bidra til å løse samfunnsoppgaver sammen med kommunen?

Frivilligheten er positiv til å bidra med innsats i samarbeid med kommunen. Det etterlyses klare og konkrete oppgaver, og avklarte betingelser og forventninger. Det er viktig at frivillige blir tatt imot på en god måte.

Eksempler på oppgaver som frivilligheten kan bidra med er besøkstjeneste, være med i skole og barnehage, språktrening, handling, kjøre ut mat, følge til lege og arrangementer, fritidsaktiviteter for barn og unge, folkehelse, turstier, beredskap og kriser, bidra til positivt omdømme og spre stolthet og bolyst, Psykisk helse, hindre utenforskap, bidra til sosiale fellesskap, motvirke ensomhet, bidra med tilbud om kor/dans, demenskor

Det er viktig også å bidra i lokalsamfunnet utenfor det frivillige arbeidet som er organisert, sett også søkelys på nabohjelp – og å bry seg om og hjelpe til i lokalsamfunnet.

5.3 Oppsummering av innspill

Summen av alle innspill er kort sagt at det er ønskelig med tettere samarbeid, mer kontakt, mer koordinering og bistand for å praktisk gjennomføre arbeidet i lag og foreninger. Stabile og forutsigbare rammebetingelser er viktig, likeså likebehandling. Kommunen kan spille en rolle i kompetansebygging og økt samarbeid mellom lagene. Synliggjøring og motivasjon er svært viktig. Frivilligheten bidrar gjerne til ekstra kvalitet i kommunale tjenester så lenge det er tilrettelagt for det.

Det ble understreket at dette handler om gjensidig samhandling, men at det er kanskje først og fremst kommunen som må bidra til å løfte frivilligheten, og ikke omvendt. Frivillige er nettopp det, frivillige, og må på mange områder legge premissene for samhandlingen. Motivasjon knyttet til å bidra der den enkelte har et engasjement er drivkraften.

Det ble også pekt på viktigheten av å løfte fram hvor mye enkeltmennesker utenom all organisert frivillighet, kan bidra i hverdagen med frivillig innsats for å hjelpe sine medmennesker som en stor verdi som vi bør synliggjøre.

6. Overordnede prinsipper – frivillighetspolitikk i Nordre Land

Følgende prinsipper ligger til grunn for frivillighetspolitikken i Nordre Land kommune:

6.1 Frie og villige

Frivillig sektor er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor. Samarbeidet bygger på at frivilligsektor nettopp er frivillige.

6.2 Utvikling av en helhetlig politikk

Kommunen skal legge til rette for en helhetlig frivillighetspolitikk som stimulerer og bygger opp under en aktiv og voksende frivillig sektor. Tiltak som kan forebygge utenforskap, inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne, forebyggende tiltak for eldre og minoritetsgrupper skal vektlegges. Utvikling av frivillighetspolitikken skal skje i dialog med, og i samarbeid med frivilligheten. Tiltak for å legge til rette for økt frivillig deltagelse inkluderes i det årlige arbeidet med revisjon av Handlings- og økonomiplan.

6.3 Rammebetingelser

Kommunen skal sørge for gode og stabile rammebetingelser for frivilligheten. Tilskuddsordninger og tilgang til lokaler og anlegg skal være forutsigbare, og endringer i negativ retning bør drøftes med frivilligheten før de gjennomføres.

6.4 Frivilligsentralen

Frivilligsentralen skal være Nordre Land kommune sitt nav for frivillig arbeid. Hovedoppgaven blir å legge til rette for koordinering av frivillighetens og kommunens behov for samhandling. Frivilligsentralen skal være kontaktpunkt for lagene og for frivillige uten organisasjonstilknytning. Sentralen skal være en tilrettelegger for kompetansebygging, samarbeid og utvikling av frivilligheten.

6.5 Kommunens arbeid med frivillighet

Internt i kommunen skal flere arbeide sammen med Frivilligsentralen for å styrke frivilligheten, og samarbeid med frivilligheten gjelder for alle tjenesteområder. Ansvar for oppfølging og koordinering av arbeidet legges til Frivilligsentralen.

6.6 Samarbeid og samskaping

Samarbeid og samskaping mellom kommunen og frivilligheten skal basere seg på likeverdighet og gjensidig respekt. Felles involvering og utvikling av tilbud står sentralt. Behov og ønsker der frivilligheten kan bidra må kartlegges. Det kan inngås samarbeidsavtaler som avklarer forventninger knyttet opp mot

kommunens bidrag til laget. kommunen skal være en aktiv bidragsyter og pådriver for samarbeid mellom ulike lag og foreninger.

6.7 Koordinering

Det må legges til rette for god koordinering og mottak av frivillige i kommunale tjenester slik at alle parter kan få glede og utbytte av den frivillige innsatsen – særlig må den frivilliges opplevelse som bidragsyter hensyntas.

6.8 Kompetansebygging

Kommunen skal bidra til frivilligheten ved å være en aktiv rådgiver og dele kompetanse med hensyn til søknadsprosesser, digital kompetanse og markedsføring av tilbud og arrangementer.

6.9 Synliggjøre frivillighetens bidrag

kommunen har et spesielt ansvar for å synliggjøre, og løfte fram frivillighetens innsats.

7. Handlings- og tiltaksplan 2023/2024

Målet er å revidere handlings- og tiltaksplanen årlig i forbindelse ved revisjon Handlings og Økonomi-plan. Neste revisjon blir for perioden 2025-2029.

Tiltak som foreslås i denne tiltaksplanen bygger på innspill som lag og foreninger har kommet med i prosessen og kommunens prioriteringer.

Frivilligheten bidrar mye til å styrke folkehelsen i Nordre Land, og er viktige som arena for å forebygge utenforskap og for å sikre levende lokalsamfunn.

Prioriteringer i denne perioden blir tiltak for økt samarbeid, koordinering, kompetansebygging og synliggjøring.

7.1 Gratis lokalleie for lag og foreninger

Det utredes å innføres gratis leie av møtelokaler, øvingslokaler og samlingssteder for lag og foreninger fra neste år. Unntaket er Lok-verkstedet og idrettshallene/svømmehallene. Dokka stasjon ønskes brukt til en møteplass for lavterskel-aktiviteter i regi av frivilligsentralen i samarbeid med lag og foreninger. Det bør etableres en online-booking løsning som forenkler tilgang til lokaler for frivillige, og det anbefales at det etableres systemer for enkel administrasjon og nøkkelløsninger. Konsekvenser for foreninger som har lokaler som leies ut til andre kartlegges.

7.2 Styrking av Frivilligsentralen

I forbindelse med budsjett- og økonomiarbeidet skal det vurderes å styrke Frivilligsentralen for å bistå frivillig sektor og ha overordnet ansvar for koordinering. Frivilligsentralen samlokaliseres med andre tjenester på Rådhuset. Sentralen får en viktig rolle i å koordinere samarbeidet mellom frivilligheten og kommunale tjenester. Den skal være et kontaktpunkt mellom frivilligheten og kommunen. Sentralen får en sentral rolle og oppgave i å bygge kompetanse i frivilligheten, og synliggjøring av frivilligheten sammen med andre kommunale enheter.

7.3 Styrking av BUA

Åpningstidene på BUA bør utvides, det bør sikres stabil bemanning i tilstrekkelig grad, men det satses også fortsatt på frivillige bidrag for å ha et godt tilbud framover. BUA sikres gode og hensiktsmessige langsiktige lokaler.

7.4 Årlige dialogmøter – med frivilligheten

Det arrangeres et årlig dialogmøte som omfatter alle lag, organisasjoner og uorganiserte frivillige. Kommunen inviterer til møtet med aktuelle tema. Hensikt er bl.a. innspill til løpende frivillighetspolitikk, samordning og gjensidig informasjon om aktiviteter og arrangementer. Andre tema kan være

erfaringsdeling om organisasjonsarbeid, inspirasjonsforedrag og kunnskapsdeling, og valg av rådgivende organ for frivilligsentralen er aktuelt innhold.

7.5 Forutsigbarhet i rammebetingelser og tilskudd

Tilskudd til lag og foreninger søkes opprettholdt på minst nåværende nivå. Endringer i ordninger og tilskuddsnivå bør legges fram til diskusjon før store endringer skjer.

7.6 Synliggjøring – kommunikasjon

Kommunen skal tilrettelegge for god informasjon på sin hjemmeside og Bolyst-Land siden om frivilligheten i Nordre Land. Kommunen skal involvere og informere frivilligheten i aktuelle saker for frivilligheten. Kommunen deler ut frivillig-pris annet hvert år. Den store frivillige innsatsen som mange gjør også utenom organisasjoner skal også vises fram. Kommunen vil sammen med frivilligheten årlig arrangere frivillighetens dag.

7.7 Styrking av kommunens innsats og samarbeid med frivilligheten

Det etableres en tverrfaglig samarbeidsgruppe i administrasjonen som skal samarbeide internt om å utvikle frivillighetspolitikken videre. Fokus blir både samskaping med frivilligheten, og avklaring av tydelige rammer for frivillighetens bidrag. En oppgave som må gjøres er å avklare følgende forhold knyttet til frivillighetens bidrag til kommunale tjenester og hvordan dette skal avklares i hvert enkelt samarbeid:

- Taushetsplikten – hva kan medarbeiderne formidle av informasjon til de frivillige?
- Ansvar – hvilket ansvar har kommunen overfor de frivillige?
- Forsikring – skal kommunen forsikre de frivillige?
- Grenseavklaring – hvilke oppgaver skal frivillige ikke utføre?
- Rolleavklaring – behov for et tydelig skille mellom medarbeideres og frivilliges rolle
- Profesjonsstrid – medarbeidere kan være bekymret for at frivillige skal overta arbeidsoppgaver

7.8 Markedsføring av arrangementer

Bolyst-sidene for Land som digital kulturkalenderen tas enda mer i bruk for markedsføring av arrangementer. Lagene skal få bistand til å komme i gang med registrering av sine arrangement, og kommunen skal markedsføre dette som sin digitale kulturkalender. Kommunen bruker også sine digitale kanaler i sosiale medier for å bidra til markedsføring av arrangement og sin digitale kulturkalender.

7.9 Digitale verktøy - kompetansebygging

Kommunen inviterer til kompetansepåfyll i bruk av ulike digitale verktøy, for markedsføring av arrangementer, informasjon, samhandling og dialog med medlemmer og samarbeidspartnere.

7.10 Søknadsverksted

Kommunen inviterer til søknadsverksted for skriving av søknader til ulike støtteordninger. Lagene må selv skrive søknader og stå for dette, men kommunen kan bidra med råd og veiledning.

NORDRE LAND
KOMMUNE